

JURYSDYKCJA KRAJOWA

CZYM JEST JURYSDYKCJA KRAJOWA?

Jurysdykcja

- Prawo do rozpoznawania i rozstrzygania określonych spraw

Jurysdykcja krajowa

- Uprawnienie określonych organów do rozpoznawania i rozstrzygania określonych spraw w danym państwie

Porównaj:
kwalifikacje co do jurysdykcji
wyłącznej

ŁĄCZNIKI

OKOLICZNOŚCI FAKTYCZNE, przy pomocy której przepis prawa poddaje określoną kategorię spraw orzecznictwu sądów danego państwa

PODMIOTOWE

- Obywatelstwo polskie
- Miejsce zamieszkania
- Miejsce pobytu/siedziba

PRZEDMIOTOWE

- Wykonywanie pracy
- Położenie nieruchomości
- Posiadanie majątku/praw majątkowych
- Powstanie zobowiązania/miejsce wykonania zobowiązania

□ Akty prawne regulujące jurysdykcję krajową:

Prawo krajowe	Kodeks postępowania cywilnego	
Prawo wspólnotowe	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych	<i>Zależność między regulacjami przedstawia się tak, że: W pierwszej kolejności stosuje się - Prawo wspólnotowe - Wiążące Polskę umowy międzynarodowe Dopiero następnie regulacje kodeksu postępowania cywilnego</i>
Umowy międzynarodowe		

JURYSDYKCJA KRAJOWA WG ROZPORZĄDZENIA 1215/2012

ROZDZIAŁ I. ZAKRES STOSOWANIA I DEFINICJE

ROZDZIAŁ II. JURYSDYKCJA

- Ogólna
- Szczególna
- Jurysdykcja w sprawach dotyczących ubezpieczenia
- Jurysdykcja w sprawach dotyczących umów konsumenckich
- Jurysdykcja w zakresie indywidualnych umów o pracę
- Jurysdykcja wyłączna
- Umowa dotycząca jurysdykcji
- (...)

ROZDZIAŁ III. UZNAWANIE I WYKONYWANIE

ROZDZIAŁ IV. DOKUMENTY URZĘDOWE I UGODY SĄDOWE

ROZDZIAŁ V. PRZEPISY OGÓLNE

(...)

JURYSDYKCJA KRAJOWA WG KODEKSU POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

KSIĘGA PIERWSZA. JURYSDYKCJA KRAJOWA

Tytuł I. Przepisy ogólne

- Art. 1097 – 1099(1) KPC

Tytuł III. Jurysdykcja krajowa w procesie

- Art. 1103 – 1105(1) KPC

Tytuł IV. Jurysdykcja krajowa w postępowaniu nieprocesowym

- Art. 1106 – 1110(2) KPC

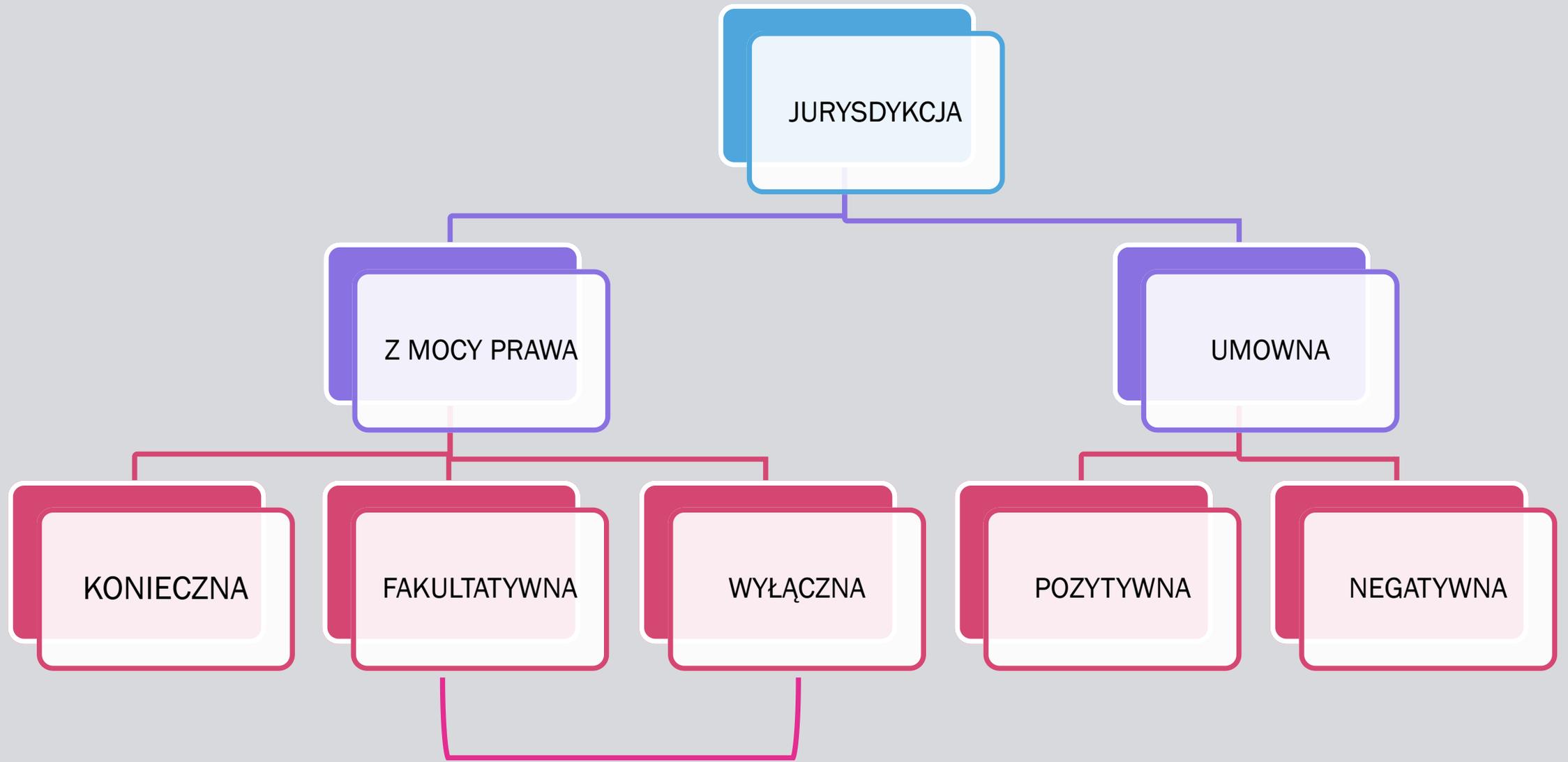
Jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym

- Art. 1110(3) KPC

Jurysdykcja krajowa w postępowaniu egzekucyjnym

- Art. 1110(4) KPC

☐ Rodzaje jurysdykcji:

JURYSDYKCJA Z MOCY PRAWA

KONIECZNA

Tzw. „wystarczający
związek”

Art. 1099(1) KPC

§1. Jeżeli brak podstaw uzasadniających jurysdykcję krajową w sprawie, a przeprowadzenie postępowania przed sądem lub innym organem państwa obcego nie jest możliwe albo nie można wymagać jego przeprowadzenia, sprawa należy do jurysdykcji krajowej, **gdy wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.**

§ 2. W razie prawomocnego ustalenia przez sąd, że orzeczenie sądu lub innego organu państwa obcego nie podlega uznaniu w Rzeczypospolitej Polskiej, sprawa rozstrzygnięta tym orzeczeniem należy do jurysdykcji krajowej mimo braku podstaw uzasadniających tę jurysdykcję, **jeżeli wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.**

FAKULTATYWNA

- Orzeczenie państwa obcego MOŻE być skuteczne w RP
- Skuteczność na podstawie:

Z mocy prawa

Art. 1145 KPC
Orzeczenia sądów państw obcych wydane w sprawach cywilnych podlegają uznaniu z mocy prawa, chyba że istnieją przeszkody określone w art. 1146.

Na podstawie orzeczenia wydanego w RP

M.in.:
Art. 1148 KPC
§ 1. Każdy, kto ma tym interes prawny, może wystąpić do sądu z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu.
§2. Do wniosku o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega uznaniu, należy dołączyć dokumenty wymienione w art. 1147, a do wniosku o ustalenie, że orzeczenie nie podlega uznaniu, urzędowy odpis orzeczenia wraz z jego uwierzytelnionym przekładem na język polski

Art. 1146 KPC

§1. Orzeczenie **nie podlega uznaniu**, jeżeli:

- 1) nie jest prawomocne w państwie, w którym zostało wydane;
- 2) zapadło w sprawie należącej do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich;
- 3) pozwanemu, który nie wdał się w spór co do istoty sprawy, nie doręczono należycie i w czasie umożliwiającym podjęcie obrony pisma wszczynającego postępowanie;
- 4) strona w toku postępowania była pozbawiona możliwości obrony;
- 5) sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawisła w Rzeczypospolitej Polskiej wcześniej niż przed sądem państwa obcego;
- 6) jest sprzeczne z wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu polskiego albo wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu państwa obcego, spełniającym przesłanki jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej, zapadłymi w sprawie o to samo roszczenie między tymi samymi stronami;

WYŁĄCZNA

- Orzeczenie sądu państwa obcego NIE MOŻE być skuteczne w RP
- MUSI być to zawsze jasno wskazane w przepisach!

Art. 1146 KPC

*§ 1. Orzeczenie **nie podlega uznaniu**, jeżeli:*

(...)

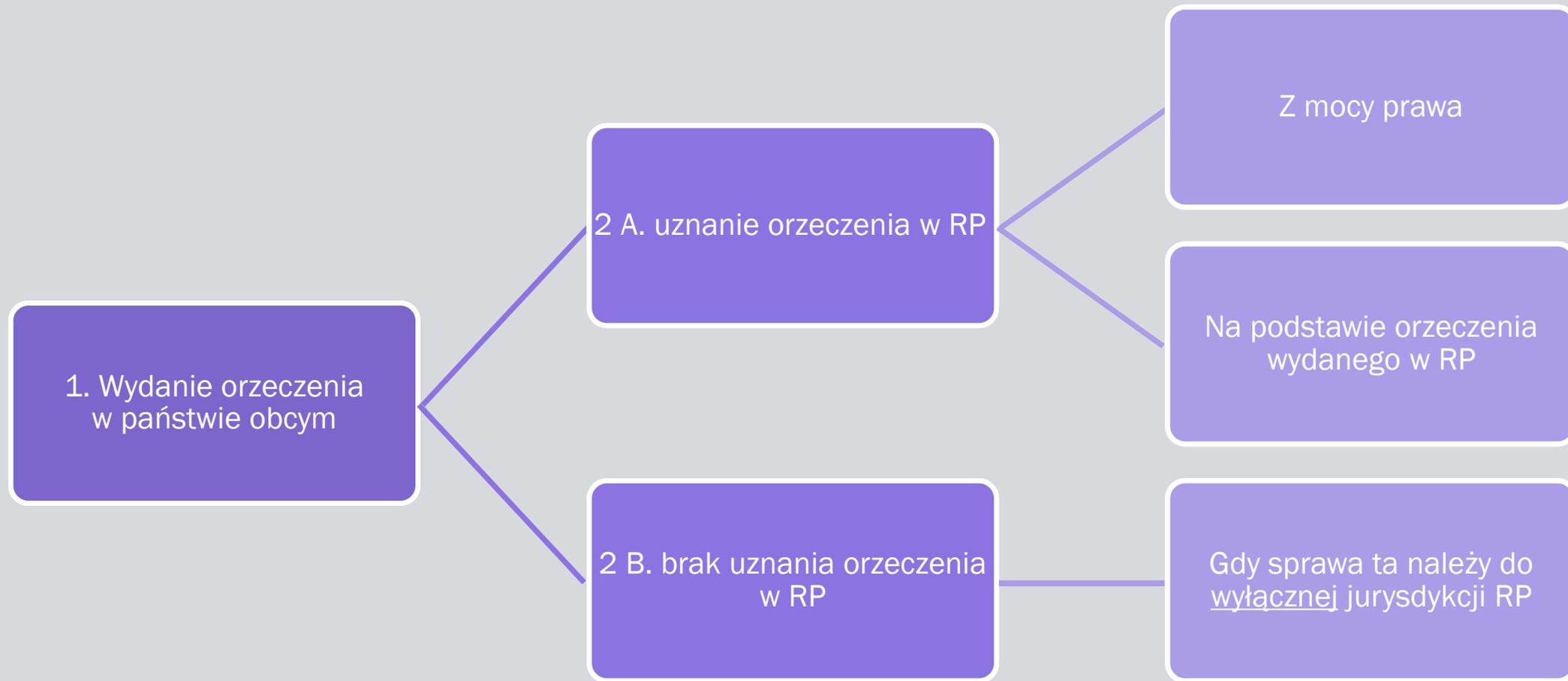
*2) zapadło w sprawie należącej do **wyłącznej jurysdykcji sądów polskich**;*

SPRAWY NALEŻĄCE DO JURYSDYKCJI WYŁĄCZNEJ

Sprawy małżeńskie	<p>Art. 1103(1) KPC</p> <p>§ 2. <i>Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli <u>oboje małżonkowie są obywatelami polskimi</u> oraz <u>mają miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.</u></i></p>
Sprawy ze stosunków między rodzicami a dziećmi	<p>Art. 1103(2) KPC</p> <p>§ 2. <i>Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli wszystkie osoby występujące jako strony są <u>obywatelami polskimi</u> oraz <u>mają miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.</u></i></p>
Sprawy o prawa rzeczowe na nieruchomości + posiadanie	<p>Art. 1103(8) KPC</p> <p>§1. <i>Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy o prawa rzeczowe na nieruchomości i o posiadanie <u>nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej</u>, jak również sprawy ze stosunku najmu, dzierżawy i innych stosunków dotyczących <u>używania takiej nieruchomości</u>, z wyjątkiem spraw o czynsz i inne należności związane z używaniem lub pobieraniem pożytków z takiej nieruchomości.</i></p> <p>§ 2. <i>Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą także sprawy niewymienione w § 1 w zakresie, w którym rozstrzygnięcie dotyczy praw rzeczowych, posiadania lub używania nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej.</i></p>
Sprawy o rozwiązanie OP/JO	<p>Art. 1103(9) KPC</p> <p><i>Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy o rozwiązanie osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, jak również o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał ich organów, jeżeli osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną <u>ma siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej.</u></i></p>

+ Jurysdykcja wyłączna w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym

+ Jurysdykcja wyłączna w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu egzekucyjnym

JURYSDYKCJA UMOWNA

- FORMA:

Art. 1105 (1) KPC

Wymaganie zawarcia umowy na piśmie, przewidziane w art. 1104 § 1 (umowa prorogacyjna) i art. 1105 § 1 (umowa derogacyjna), jest spełnione, jeżeli umowa jest zamieszczona w dokumencie podpisanym przez strony lub w wymienionych między nimi pismach lub oświadczeniach złożonych za pomocą środków porozumiewania się na odległość, które pozwalają utrwalić ich treść. Powołanie się w umowie podstawowej na dokument zawierający postanowienie odpowiadające umowie określonej w art. 1104 § 1 lub art. 1105 § 1 spełnia wymaganie dotyczące formy tej umowy, jeżeli umowa podstawowa jest sporządzona na piśmie, a to powołanie czyni umowę częścią umowy podstawowej.

POZYTYWNA

○ UMOWA PROROGACYJNA

Art. 1104 KPC

§ 1. Strony oznaczonego stosunku prawnego mogą umówić się na piśmie o poddanie wynikłych lub mogących wyniknąć z niego spraw o prawa majątkowe jurysdykcji sądów polskich.

○ Etapy:

1. Zawarcie umowy prorogacyjnej
2. Rozpoznanie sprawy przez sąd w RP zgodnie z umową prorogacyjną

*§ 2. Poddanie jurysdykcji sądów polskich spraw, o których mowa w § 1, może nastąpić również przez wdanie się w spór co do istoty sprawy, jeżeli pozwany **nie podniesie zarzutu braku jurysdykcji krajowej**.*

○ Etapy:

1. Zawarcie umowy derogacyjnej
2. Wytoczenie powództwa przed sąd w RP
3. Brak podniesienia zarzutu braku jurysdykcji krajowej
4. Rozpoznanie sprawy przez sąd w RP

*§ 3. Przepisów § 1 i 2 **nie stosuje się w sprawach**, które według przepisów prawa polskiego należą do **wyłącznej jurysdykcji sądów państwa obcego**.*

NEGATYWNA
UMOWA
DEROGACYJNA

Art. 1105 KPC

§ 1. Strony oznaczonego stosunku prawnego mogą umówić się na piśmie o poddanie jurysdykcji sądów państwa obcego wynikłych lub mogących wyniknąć z niego spraw o prawa majątkowe, wyłączając jurysdykcję sądów polskich, jeżeli umowa taka jest skuteczna według prawa mającego do niej zastosowanie w państwie obcym.

○ Warunki:

a) Sprawy o prawa majątkowe

b) Umowa derogacyjna jest skuteczna w państwie, gdzie sprawa ma być rozpoznana

§ 2. Umowa wyłączająca jurysdykcję sądów polskich **nie może dotyczyć spraw:**

1) należących do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich;

2) z zakresu prawa pracy, chyba że umowa zostanie zawarta po powstaniu sporu;

3) wynikłych lub mogących wyniknąć z umów zawartych przez konsumenta, który ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej;

4) wynikłych lub mogących wyniknąć ze stosunku ubezpieczenia.

§ 4. W sprawach wymienionych w §2 pkt 3 dopuszczalne jest zawarcie umowy, na podstawie której konsument może wytoczyć powództwo przed sądy państwa obcego.

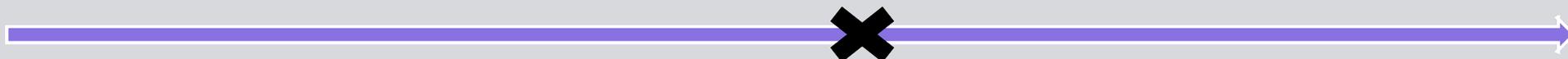
§ 5. W sprawach wymienionych w § 2 pkt 4 dopuszczalne jest zawarcie umowy, na podstawie której powództwo przeciwko ubezpieczycielowi może być wytoczone przed sądy państwa obcego.

☐ Ciągłość jurysdykcji krajowej:

Art. 1097 KPC

§ 1. Jurysdykcja krajowa istniejąca w chwili wszczęcia postępowania trwa nadal, choćby jej podstawy **odpadły w toku postępowania**.

§ 2. Sąd nie może uznać, że brak jest jurysdykcji krajowej, jeżeli jej podstawy powstały w toku postępowania.

Wszczęcie
postępowania

❑ Brak jurysdykcji krajowej jako przyczyna nieważności postępowania

Art. 1099 KPC

§ 1. Brak jurysdykcji krajowej sąd bierze pod rozważę z urzędu w każdym stanie sprawy. W razie stwierdzenia braku jurysdykcji krajowej sąd odrzuca pozew lub wniosek, **z zastrzeżeniem** art. 1104 § 2 lub art. 1105 § 6.

§ 2. Brak jurysdykcji krajowej stanowi przyczynę nieważności postępowania

BRAK JURYSDYCKJI KRAJOWEJ	PIERWOTNA NIEDOPUSZCZALNOŚĆ DROGI SĄDOWEJ
○ Odrzucenie pozwu	○ Odrzucenie pozwu

JURYSDYKCJA KRAJOWA	DOPUSZCZALNOŚĆ DROGI SĄDOWEJ
○ Dopuszczalność rozpoznania sprawy przez sąd (np.) w RP	○ Dopuszczalność rozpoznania sprawy przez sąd powszechny

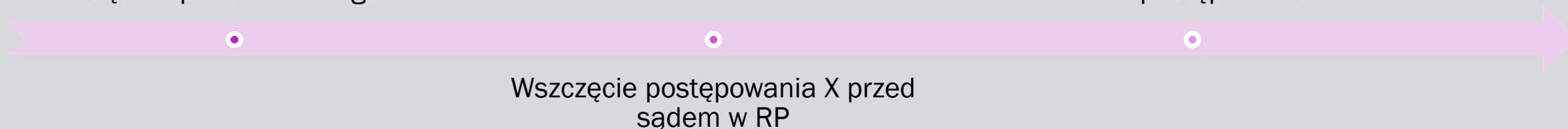
- ❑ Zawieszenie postępowania w RP ze względu na możliwość uznania orzeczenia zapadłego w państwie obcym

Art. 1098 KPC

§1. Jeżeli sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawisła przed sądem państwa obcego wcześniej niż przed sądem polskim, sąd polski **zawiesza postępowanie**. - > ZASADA

Wszczęcie postępowania X przed
sądem państwa obcego

Zawieszenie postępowania X w RP

Sąd **nie zawiesza jednak postępowania**, jeżeli orzeczenie, które ma wydać sąd państwa obcego, nie będzie spełniało przesłanek jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej lub nie można oczekiwać, że postępowanie przed sądem państwa obcego zostanie prawomocnie zakończone w rozsądnym terminie.

Nie zawiesi postępowania, gdy:

Nie ma przesłanek do uznania go w RP

Nie można oczekiwać, że orzeczenia zapadnie w rozsądnym terminie

§ 2. Po zakończeniu postępowania przed sądem państwa obcego, sąd umarza postępowanie, **jeżeli orzeczenie sądu państwa obcego podlega uznaniu w Rzeczypospolitej Polskiej**; w przeciwnym przypadku sąd postanowi podjąć postępowanie.

Zakończenie postępowania X w państwie obcym

- A. Umorzenie postępowania X w RP
- B. Podjęcie postępowania X w RP

§ 3. Sąd na wniosek strony może także podjąć zawieszzone postępowanie, jeżeli postępowanie przed sądem państwa obcego **nie zostało zakończone w rozsądnym terminie**.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do sprawy zawisłej przed innym niż sąd organem państwa obcego.

1. Zgodnie z KPC w postępowaniu z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego, wystąpić do sądu z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu:

- a. Może każdy, kto ma w tym interes prawny;
- b. Mogą strony i inne podmioty biorące udział w postępowaniu;
- c. Mogą strony lub jej pełnomocnicy;

Art. 1148 § 1

§ 1. Każdy, kto ma w tym interes prawny, może wystąpić do sądu z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu.

§ 2. Do wniosku o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega uznaniu, należy dołączyć dokumenty wymienione w art. 1147, a do wniosku o ustalenie, że orzeczenie nie podlega uznaniu, urzędowy odpis orzeczenia wraz z jego uwierzytelnionym przekładem na język polski.

2. Zgodnie z KPC, w postępowaniu z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego, orzeczenie nie podlega uznaniu, jeżeli:

- a. sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawisła w Rzeczypospolitej Polskiej później niż przed sądem państwa obcego;
- b. zapadło w sprawie należącej do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich;
- c. strona w toku postępowania nie była pozbawiona możliwości obrony;

Art. 1146 § 1

§ 1. Orzeczenie nie podlega uznaniu, jeżeli:

1) nie jest prawomocne w państwie, w którym zostało wydane;

2) zapadło w sprawie należącej do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich;

3) pozwanemu, który nie wdał się w spór co do istoty sprawy, nie doręczono należycie i w czasie umożliwiającym podjęcie obrony pisma wszczynającego postępowanie;

4) strona w toku postępowania była pozbawiona możliwości obrony;

5) sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawisła w Rzeczypospolitej Polskiej wcześniej niż przed sądem państwa obcego;

6) jest sprzeczne z wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu polskiego albo wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu państwa obcego, spełniającym przesłanki jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej, zapadłymi w sprawie o to samo roszczenie między tymi samymi stronami;

7) uznanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).

3. Zgodnie z KPC, w postępowaniu z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego, osoba powołująca się na uznanie orzeczenia sądu państwa obcego jest zobowiązana przedstawić:

- a. urzędowy odpis orzeczenia;
- b. dokument stwierdzający, że orzeczenie jest prawomocne, chyba, że wynika to z jego treści;
- c. uwierzytelniony przekład na język polski dokumentów a i b;

Art. 1147 § 1 pkt 1

§ 1. Osoba powołująca się na uznanie orzeczenia sądu państwa obcego jest zobowiązana przedstawić:

1) urzędowy odpis orzeczenia;

2) dokument stwierdzający, że orzeczenie jest prawomocne, chyba że prawomocność orzeczenia wynika z jego treści;

3) uwierzytelniony przekład na język polski dokumentów wymienionych w pkt 1 i 2 oraz w § 2.

§ 2. Jeżeli orzeczenie zostało wydane w postępowaniu, w którym pozwany nie wdał się w spór co do istoty sprawy, należy przedstawić dokument stwierdzający, że pismo wszczynające postępowanie zostało mu doręczone.

4. Zgodnie z KPC, w postępowaniu z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego, orzeczenie podlega uznaniu, jeżeli:

- a. Zapadło w sprawie należącej do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich;
- b. Jest prawomocne w państwie, w którym zostało wydane;
- c. Sprawa o to samo roszczenie została wszczęta w RP wcześniej, niż w państwie obcym;

Art. 1146 § 1

§ 1. Orzeczenie nie podlega uznaniu, jeżeli:

1) nie jest prawomocne w państwie, w którym zostało wydane;

2) zapadło w sprawie należącej do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich;

3) pozwanemu, który nie wdał się w spór co do istoty sprawy, nie doręczono należycie i w czasie umożliwiającym podjęcie obrony pisma wszczynającego postępowanie;

4) strona w toku postępowania była pozbawiona możliwości obrony;

5) sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawisła w Rzeczypospolitej Polskiej wcześniej niż przed sądem państwa obcego;

6) jest sprzeczne z wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu polskiego albo wcześniej wydanym prawomocnym orzeczeniem sądu państwa obcego, spełniającym przesłanki jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej, zapadłymi w sprawie o to samo roszczenie między tymi samymi stronami;

7) uznanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).

5. Zgodnie z KPC, w postępowaniu z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego, każdy, kto ma w tym interes prawny, może wystąpić do sądu z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu. Taki wniosek może być rozpoznany:

- a. Na posiedzeniu jawnym;
- b. Na posiedzeniu niejawnym;
- c. Na rozprawie;

Art. 1148(1) § 2

§ 1. Wniosek, o którym mowa w art. 1148, rozpoznaje sąd okręgowy, który byłby miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy rozstrzygniętej orzeczeniem sądu państwa obcego lub w którego okręgu znajduje się miejscowo właściwy sąd rejonowy, a w braku tej podstawy – Sąd Okręgowy w Warszawie.

§ 2. W terminie dwóch tygodni od doręczenia wniosku strona może przedstawić sądowi stanowisko w sprawie. Sąd może rozpoznać wniosek na posiedzeniu niejawnym.

§ 3. Na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie ustalenia przysługuje zażalenie, a od postanowienia sądu apelacyjnego – skarga kasacyjna; można także żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym postanowieniem w przedmiocie ustalenia, oraz stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia wydanego w tym przedmiocie.

5. Zgodnie z KPC, w postępowaniu z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego, każdy, kto ma w tym interes prawny, może wystąpić do sądu z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu. Strona może przedstawić stanowisko w sprawie w terminie:

- a. 5 dni od doręczenia wniosku;
- b. Dwóch tygodni od doręczenia wniosku;
- c. Tygodnia od doręczenia wniosku;

Art. 1148(1) § 2

§ 1. Wniosek, o którym mowa w art. 1148, rozpoznaje sąd okręgowy, który byłby miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy rozstrzygniętej orzeczeniem sądu państwa obcego lub w którego okręgu znajduje się miejscowo właściwy sąd rejonowy, a w braku tej podstawy – Sąd Okręgowy w Warszawie.

§ 2. W terminie dwóch tygodni od doręczenia wniosku strona może przedstawić sądowi stanowisko w sprawie. Sąd może rozpoznać wniosek na posiedzeniu niejawnym.

§ 3. Na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie ustalenia przysługuje zażalenie, a od postanowienia sądu apelacyjnego – skarga kasacyjna; można także żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym postanowieniem w przedmiocie ustalenia, oraz stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia wydanego w tym przedmiocie.